

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»
ПРИДУНАЙСЬКА ФІЛІЯ

Затверджено
вченою радою ПФ ПрАТ «ВНЗ «МАУП»
ФІЛІЯ
Голова вченої ради
д. п. н., проф. Гуменникова Т. Р.

Затверджую:
к. ю. н., зав. кафедри права Переверза О. Я.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

Галузь знань 08 Право
Спеціальність 081 «Право»
Галузь знань 26 Цивільна безпека
Спеціальність 262 Правоохоронна діяльність

2019-2020 навчальний рік

Програма навчальної практики для студентів:
спеціальності 081 Право, спеціалізація: Господарське та трудове право
спеціальності 262 Правоохоронна діяльність, спеціалізація: Безпека діяльності організацій і
установ

Мова навчання: українська

Розробник: викладач Щокіна В.В.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри права

Протокол № _____ від _____ 2019 року

Завідувач кафедри _____ к.ю.н.О.Я. Переверза

ВСТУП

Навчальна практика студентів є важливою складовою частиною навчального процесу. При проходженні навчальної практики студенти закріплюють і поглиблюють теоретичні знання, одержані в процесі вивчення загальних та спеціальних юридичних навчальних дисциплін, набувають уміння та навиків правозастосовчої практичної діяльності. В період навчальної практики студенти стають учасниками практичної діяльності із застосування правових норм, спостерігають і аналізують різні боки діяльності юристів-практиків, вчаться здійснювати дії, пов'язані із захистом прав і законних інтересів фізичних і юридичних осіб.

З цією метою передбачене безперервне та послідовне практичне навчання студентів, починаючи з 2-го курсу і до випуску, при одержанні необхідного обсягу практичних знань і умінь відповідно до стандартів освіти.

Програма навчальної практики складена відповідно до освітньої програми підготовки бакалавра спеціальностей 081 «Право» та 262 «Правоохоронна діяльність». Згідно з навчальним планом і графіком навчального процесу навчальна практика студентів вказаних спеціальностей проводиться на другому курсі у четвертому семестрі. Тривалість навчальної практики 4 тижні. Тривалість робочого дня студента-практиканта встановлюється –6 годин. Базою практики для студентів є кафедра права та лабораторія дуального навчання Придунайської філії МАУП.

Мета та завдання навчальної практики

Метою практики є оволодіння студентами сучасними методами, формами організації та знаряддями праці в галузі їх майбутньої професії, формування на базі отриманих у вищому навчальному закладі знань професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності:

- закріплення знань з цивільного і конституційного права України та навичок їх застосування;
- розвинення навичок самостійної пошукової та аналітичної діяльності, самоорганізації та виконавської дисципліни, творчого підходу до розв'язання навчальних завдань;
- вироблення професійної позиції щодо пріоритету прав людини;
- удосконалення володіння юридичною термінологією, письмовою мовою та вміннями вести публічне обговорення проблематики цивільного та конституційного права.

Основними **завданнями** навчальної практики є формування у студентів таких компетентностей:

загальнокультурних:

- знання та розуміння предметної галузі, професії; основних концепцій, базових категорій, юридичних понять;
- здатність до безперервного та активного навчання, самоосвіти, постійного підвищення кваліфікації;
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність спілкуватися державною мовою, вміння правильно, логічно, ясно будувати своє усне й писемне мовлення;
- здатність діяти з урахуванням соціальної відповідальності та громадянських зобов'язань, з повагою ставитися до права й закону;
- здатність визначати, формулювати та розв'язувати проблеми, аналізувати соціально-значущі процеси та приймати обґрунтовані рішення;
- уміння знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різноманітних джерел; здатність використовувати інформаційно-комунікативні технології;

професійних:

- здатність брати участь у розробці нормативно-правових актів;
- уміння діяти на основі розвинутої правосвідомості, правового мислення і правової культури;
- здатність забезпечувати дотримання законодавства суб'єктами права;
- здатність здійснювати професійну діяльність у повній відповідності до закону, реалізовувати норми матеріального і процесуального права в професійній діяльності, правильно застосовувати нормативно-правові акти;
- юридично правильно кваліфікувати факти і обставини;
- здатність забезпечувати законність та правопорядок, безпеку особистості, суспільства, держави в межах виконання своїх посадових обов'язків;
- розуміння необхідності поваги до честі та гідності особистості, захисту прав і свобод людини і громадянина;
- здатність запобігати, розкривати та розслідувати правопорушення, зокрема виявляти та сприяти попередженню корупційної поведінки;
- володіння юридичною термінологією та юридичною технікою, здатність правильно відтворювати результати професійної діяльності в юридичній та іншій документації;
- здатність проводити юридичну експертизу нормативно-правових актів;
- здатність тлумачити нормативно-правові акти, надавати кваліфіковані юридичні висновки і консультації.

2. Опис практики в кредитах ЄКТС

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень	Характеристика практики	
		денна	заочна
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: 08 Право 26 Цивільна безпека	Цикл дисциплін- обов'язкова	
	Спеціальність 081 Право 262 Правоохоронна діяльність		
Модулів – 1	Спеціалізація: Господарське та трудове право, Безпека діяльності організацій і установ Освітній рівень: бакалавр	Рік підготовки: 2019/2020 н.р.	
Змістовних модулів –		Семестр	
Індивідуальне науково-дослідне завдання - за окремим планом		4-ий	4-й
Загальна кількість годин – 120		120 год.	
Тижневих годин для денної форми навчання: згідно розкладу - 30		Вид контролю:	

Передумови для проходження практики:

Взаємозв'язок з навчальними дисциплінами.

Успішне проходження навчальної практики на кафедрі, перед усім, базується на успішному оволодінні курсами «Конституційне право України», «Міжнародне право», «Цивільне право», «Житлове право», «Земельне право», «Юридичне інтерв'ювання та консультування».

Обов'язковим є звернення до окремих положень інших юридичних та неюридичних дисциплін:

- *логіки* –при використанні логічних методів(індукції, дедукції, традукції, аналізу, синтезу та ін.);
- *філософії* –при вивченні питань про детермінацію в конституційному та міжнародному праві, співвідношення загального, особливого та окремого;
- *теорії держави та права* -для засвоєння понятійного апарату, єдиного для всіх юридичних наук, що є необхідною базою для вивчення галузевих правових дисциплін.

Очікувані результати практики:

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми, в межах формування професійної компетентності студенти повинні

знати:

- юридичні поняття;
- мету навчання, підвищення кваліфікації;
- правила аналізу та синтезу;
- державну мову, правопис;
- свої громадянські зобов'язання, вимоги закону;
- проблеми професійної діяльності, соціально-значущі процеси;
- відповідну інформацію; інформаційно-комунікативні технології;
- чинне законодавство України;
- вимоги закону, які регламентують професійну діяльність;
- професійні права та обов'язки;
- права і свободи людини та громадянина;
- способи запобігання правопорушенням;
- юридичну термінологію та юридичну техніку;
- зміст нормативно-правових актів, що стосуються професійної діяльності;
- порядок надання юридичних висновків і консультацій;

вміти:

- застосовувати методи аналізу та синтезу, оперувати юридичними поняттями;
- навчатися, займатися самоосвітою, підвищувати кваліфікацію;
- абстрактно мислити, здійснювати аналіз, синтез;
- правильно, логічно, ясно будувати усне й писемне мовлення;
- відчувати соціальну відповідальність;
- визначати, формулювати та розв'язувати проблеми, приймати обґрунтовані рішення під час здійснення професійної діяльності;
- знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різноманітних джерел;
- схилити інших осіб під час здійснення професійної діяльності донеобхідності дотримання чинного законодавства;
- забезпечувати законність та правопорядок, безпеку особистості, суспільства, держави в межах виконання професійних посадових обов'язків;
- запобігати правопорушенням під час здійснення професійної діяльності;
- володіти юридичною термінологією та юридичною технікою, правильно відтворювати результати професійної діяльності в юридичній і іншій документації під час здійснення професійної діяльності;
- проводити юридичну експертизу нормативно-правових актів;

- тлумачити нормативно-правові акти, надавати кваліфіковані юридичні висновки і консультації під час здійснення професійної діяльності;

володіти навичками:

- використання юридичних понять;
- навчатися, займатися самоосвітою, підвищувати кваліфікацію;
- навчання, самоосвіти;
- аналізу, синтезу;
- спілкування, побудови усного та писемного мовлення;
- громадянських зобов'язань під час здійснення професійної діяльності;
- виокремлення проблем та обґрунтування рішень;
- знаходження, обробки, аналізу інформації, а також використання інформаційно-комунікативних технологій;
- розробки нормативно-правових актів;
- вчинення юридично значущих дій;
- аргументації необхідності дотримання чинного законодавства;
- забезпечення законності та правопорядку, безпеки особистості, суспільства, держави;
- захисту прав і свобод людини та громадянина;
- запобігання правопорушенням;
- відтворення результатів професійної діяльності в юридичній та іншій документації;
- роботи з нормативно-правовими актами;
- тлумачення нормативно-правових актів, надання кваліфікованих юридичних висновків і консультацій.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

Предметом навчальної практики є чинне чинне цивільне законодавство та конституційне законодавство України, наукова юридична література, національна судова практика, акти цивільного та конституційного провадження.

Науковий фундамент проходження навчальної практики складають методи формальної та діалектичної логік, системного аналізу, аксіоматичний та порівняльний методи. Інші методи можуть обиратись та застосовуватись за умови відсутності суперечності з названими.

Організація навчального процесу -здійснюється на основі відповідних законів України, Положень, стандартів освіти і науки, Статуту приватного акціонерного товариства «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна академія управління персоналом» та положення про кафедру права.

Проходження навчальної практики на кафедрі права здійснюється у таких *формах*: одержання настанови, планування та облік навчально-дослідної діяльності, навчально-дослідна робота, виконання індивідуального навчально-дослідного завдання, попередній захист та захист матеріалів практики.

Одержання настанови полягає в особистій присутності на груповій консультації, отриманні індивідуального завдання та постанові на облік у керівника групи практики.

Планування та облік навчально-дослідної діяльності полягає в складанні пропозицій щодо хронологічного порядку та методології розв'язання навчально-дослідних завдань («План проходження навчальної практики»), обґрунтуванні обраних порядку та методології, а також у ретельному та правдивому вказуванні фактично здійснених дій. Заохочується аналіз помилок планування.

Виконання індивідуального навчально-дослідного завдання полягає у розв'язанні навчальних завдань та підготовці матеріалів практики згідно з цими методичними рекомендаціями. Процес самостійної роботи по виконанню індивідуального навчально-дослідного завдання фіксується в

щоденнику практики, організованість, адекватність та охайність ведення якого також підлягають оцінюванню.

Попередній захист матеріалів практики полягає у наданні на перевірку безпосередньому керівнику практики (керівнику групи практики) матеріалів практики та доповіді про зміст та підсумки проходження навчальної практики. Оцінюванню підлягають якість розв'язання навчально-дослідних завдань, номенклатура та обсяг наданих документів, правильність їх оформлення.

Крім виконавського аспекту, керівник практики оцінює самостійність та організованість практиканта, планомірність, наукову обґрунтованість та творчу складову навчально-дослідної діяльності. За підсумками попереднього захисту матеріалів практики керівником практики складається письмовий акт.

Захист матеріалів практики полягає у публічній (як правило на засіданні призначеної комісії кафедри) доповіді про зміст та підсумки проходження навчальної практики. Окрім вищевказаного оцінюванню підлягають навички усної професійної мови, аргументування та вміння вести дискусію.

Організаційна форма та методичні засоби поєднання теорії та практики:

- навчальна практика на кафедрі орієнтована на наближення навичок застосування норм права до потреб захисту прав людини і громадянина;

- обов'язковим є уважне ставлення до реквізитів правових актів, як складова професійної діяльності в галузі юридичної діяльності;

- при розв'язанні навчально-дослідних завдань належить звертатись до чинного законодавства, матеріалів судової практики, як національної так й міжнародної, та відповідних зразків процесуальних документів.

Організаційні форми і методичні засоби контролю успішності студентів включають поточний самоконтроль за допомогою плану проходження навчальної практики та контроль, який здійснює керівник практики; підсумковий контроль – у формі попереднього захисту та захисту матеріалів практики.

Результати захисту матеріалів практики оцінюються за двобальною («зараховано», «не зараховано») та стобальною національною шкалою, а також шестибальною шкалою ECTS і вносяться в екзаменаційну відомість та залікову книжку.

Вказівки з інформаційно-методичного забезпечення самостійних занять студентів. Інформаційно-методичну базу необхідну для самостійного розв'язання навчально-дослідницьких завдань складає ця програма.

Керівництво навчальною практикою здійснюють:

- кафедра права
- курсові керівники практики.

Кафедра права:

1. Призначає керівниками практики викладачів, які мають досвід роботи у проведенні практики.
2. Забезпечує студентів-практикантів програмами навчальної практики.
3. Здійснює контроль за організацією та проведенням навчальної практики, а також за виконанням її строків та змістом.
4. Завідуючий кафедри несе відповідальність за організацію та проведення практики.

Керівник навчальної практики від кафедри:

1. Забезпечує проведення всіх організаційних заходів для виходу студентів на практику (інструктаж про порядок проходження практики та т.і.).

2. Забезпечує високу якість проходження практики студентами та її відповідність навчальному плану та програмі (відповідальність за такий вид роботи несе завідувач кафедри).
3. Здійснює керівництво науково-дослідною роботою студентів, яка передбачена засіданням кафедри. Може надавати індивідуальні консультації як безпосередньо так й в дистанційній формі. Консультування практиканта має сприяти його орієнтуванню в масиві інформації, проте не може підміняти його самостійної роботи, а навпаки, повинно стимулювати вироблення ініціативності та навичок з самоорганізації.
4. Контролює дотримання студентами-практикантами внутрішнього трудового розпорядку, правил охорони праці та техніки безпеки.
5. Розглядає звіти студентів з практики, дає відгук щодо їх роботи та подає до кафедри письмовий звіт про проведення виробничої практики разом із зауваженнями та пропозиціями стосовно удосконалення теоретичної та практичної підготовки студентів.
6. Здійснює навчально-методичне керівництво практикою.

Обов'язки студента-практиканта

У період проходження навчальної практики **студент-практикант** зобов'язаний:

1. Не пізніше, як за 3 дні до початку навчальної практики, отримати від керівника практики від кафедри інструктаж про проходження практики, ознайомитись з програмою навчальної практики та отримати інші необхідні документи.
2. Підібрати необхідну наукову літературу, навчальні посібники та нормативно-правові акти, матеріали щодо практичної юридичної діяльності (зразки оформлення документації), які знадобляться при проходженні навчальної практики.
3. Якісно виконувати всі завдання, які передбачено програмою навчальної практики та керівника практики, дотримуватись правил внутрішнього трудового розпорядку та трудової дисципліни.
4. Вести щоденник навчальної практики, відображати в ньому зміст виконаної за кожен день практики роботи з детальним аналізом і висновками;
5. Скласти письмовий звіт про виконання програми навчальної практики, належним чином його оформити і разом з іншими документами представити на кафедру в зазначений строк.

Зміст навчальної практики:

1. Критерії оцінювання виконання та захисту матеріалів практики:

А. Номенклатура матеріалів практики:

1. Титульний аркуш.
2. Звіт про проходження практики.
3. Відзив керівника практики.
4. План проходження навчальної практики з відмітками про виконання та обґрунтуванням хронологічного порядку та методології розв'язання навчально-дослідних завдань.
5. Щоденник проходження навчальної практики.
6. Матеріали навчальної практики відповідно до цієї програми, зокрема:
 - Вирішення аналітичного завдання з конституційного права.
 - Вирішення задачі з конституційного процесуального права.
 - Вирішення задачі з цивільного права.
 - Висновки.

Б. Зміст та якість науково-дослідної діяльності, зокрема:

- достатність та обґрунтованість обрання методів дослідження;
- відсутність помилок у застосуванні дослідницьких методів;
- повнота розгляду проблеми;

- самостійність дослідження;
- актуальність нормативного матеріалу;
- володіння професійною термінологією.

В. Додержання правил складання документів (відповідність змісту назви, правильність реквізитів, грамотність, охайність).

Г. Організованість та планованість у виконанні науково-дослідницької роботи.

Д. Вміння доповідати, аргументувати, вести публічну дискусію.

Ж. Ініціативність та творчий підхід при розв'язанні навчально-дослідницьких завдань.

2. Проходження навчальної практики на кафедрі оцінюється наступним чином:
За підготовку та оформлення матеріалів практики студент отримує максимальну оцінку у **40 балів**. За захист матеріалів навчальної практики студент отримує максимальну оцінку у **60 балів**.

Оцінка «*не зараховано*» – якщо студент припустився грубої помилки при проходженні навчальної практики, зокрема не додержав хоча б однієї вимоги критеріїв груп А, Б, чи повністю не здатний продемонструвати якості з критеріїв груп В, Г, Д.

Оцінка «*зараховано*» – коли студент дотримався повністю вимоги з груп А, Б та в певній мірі продемонстрував якості з груп В-Ж, у тому числі:

91-100 – усі критерії додержано повністю на високому рівні;

90 – додержано на високому рівні усі критерії, за виключенням творчого підходу.

80-89 – повністю додержано критерії А, Б, критерії В, Г, Д додержано на високому рівні, критерій Ж не додержано.

70-79 – повністю додержано критерії А та Б, критерії В, Г, Д додержано на середньому рівні, критерій Ж не додержано, або додержано на низькому рівні.

60-69 – повністю додержано критерії А та Б, критерій В додержано на середньому або високому рівні, критерії Г, Д додержано на низькому рівні, критерій Ж не додержано, або додержано на низькому рівні.

50-59 – повністю додержано критерії А та Б, критерій В додержано в цілому (без грубих помилок), критерії Г, Д додержано на низькому рівні, критерій Ж не додержано, або додержано на низькому рівні.

3. Підготовка до написання навчально-дослідницької роботи.

Для написання навчально-дослідницької роботи необхідно провести пошук нормативного матеріалу, наукових праць та навчальних матеріалів за обраною темою, вивчити відібрані матеріали, проаналізувати їх та закріпити результати у письмовому вигляді. Зміст роботи повинен відповідати визначеній темі.

При написанні навчально-дослідницької роботи необхідно використовувати такі джерела:

- Конституція України й інші нормативні акти;
- Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод (далі – Європейська конвенція);
- Рішення Європейського суду з прав людини;
- Науково-практичні коментарі до Конституції України;
- Рішення Конституційного Суду України;
- Цивільний кодекс України;
- Сімейний кодекс України;
- Земельний кодекс України;
- Водний кодекс України;

- Повітряний кодекс України,
- Лісовий кодекс України,
- Кодекс України про надра й інші нормативні акти;
- Житловий Кодекс й інші нормативні акти;
- Науково-практичні коментарі до цивільного кодексу України;
- Підручники та навчальні посібники з цивільного права;
- Підручники та навчальні посібники з конституційного та міжнародного права;
- Монографічну літературу та наукові статті;
- Матеріали опублікованої та неопублікованої юридичної (в тому числі і судової) практики;
- Інтернет-ресурси:(<http://zakon2.rada.gov.ua/laws>;<http://www.echr.coe.int/ECHR/EN/Header/Case-Law/Decisions+and+judgments/HUDOC+database>;
<http://www.echr.ru/documents/decisions.htm>);
- Інші джерела, необхідні в силу специфіки теми.

Перед початком безпосереднього написання роботи студент повинен уважно вивчити всі рекомендовані до теми джерела. При цьому доцільно робити виписки з нормативних актів, книг, статей, інших джерел, помічаючи в чернетці ті сторінки та видання, що найбільш важливі при висвітленні відповідних питань теми роботи.

Написання роботи – це систематизований, грамотний та самостійний виклад студентом основних відомостей з теми, що відображає його розуміння певних наукових проблем конституційного або міжнародного права.

При використанні літературних та інших нормативних матеріалів необхідно давати відповідні посилання на ці джерела в суровій відповідності до встановлених правил (стандартів). Запозичення тексту з чужих літературних та наукових творів без відповідного посилання на них забороняється. Відсутність посилань на використану літературу та запозичення тексту з чужих літературних творів без посилання на них тягне за собою безумовне повернення роботи для повторного виконання.

4. Типовий план навчально-дослідницької роботи

1. Вступ (обґрунтування проблематики та методології роботи).
2. Вирішення аналітичного завдання.
4. Вирішення конкретних фабул задач.
5. Список використаних нормативних актів і літератури.

5. Обсяг навчально-дослідницької роботи та її оформлення

Орієнтований обсяг роботи – 30-40 друкованих сторінок формату А-4. Текст викладається лише на одній сторінці листа грамотно, акуратно, з полями 30, 20, 10, 20 мм, вирівнювання за шириною сторінки. Листи роботи повинні бути зшиті і пронумеровані.

Будь-які скорочення слів, понять у викладі роботи (в заголовках, підзаголовках, плані, тексті, посиланнях на джерела та ін.), крім загальноприйнятих (наприклад, КСУ, ВРУ, ст.) неприпустимі.

В роботі повинен бути титульний лист, на якому зазначається:

Найменування навчального закладу;

Найменування кафедри;

Повне та точне найменування теми навчально-дослідницької роботи;

Прізвище, ім'я та по батькові автора, курс, спеціальність та номер учбової групи;

Місце (місто) та рік виконання роботи.

6. Визначення теми індивідуальної навчально-дослідницької роботи.

Тема роботи обирається згідно варіанту, який визначається в залежності від реєстраційного номера студента у списку студентів, який знаходиться на кафедрі.

Визначена тема роботи може бути уточнена керівником, а в окремих випадках студент може самостійно сформулювати та запропонувати тему, якщо її немає в переліку. Але в цьому випадку він повинен **обов'язково** узгодити її з керівником та отримати на це його згоду. Після визначення теми студент повинен уважно ознайомитися з методичними рекомендаціями по її виконанню, приблизним планом роботи і списком рекомендованої літератури, і лише після цього приступити до її виконання.

7. *Варіанти завдань*

Цивільне право України

Тема 1

Європейські системи приватного права. Поняття цивільного права як галузі

1. Поняття цивільно-правової системи та її елементи.
2. Європейські традиції приватного права. Традиція приватного (цивільного) права в Україні.
3. Поняття цивільного права як галузі права. Місце цивільного права у системі права України.
4. Предмет цивільного права. Метод цивільно-правового регулювання.
5. Принципи цивільного права. Функції цивільного права.
6. Система цивільного права. Відмежування цивільного права від суміжних галузей права.

Практичні завдання:

1. Поясніть різницю між поняттями: «європейські традиції приватного права» і «європейські родини приватного права».
2. Складіть таблицю основних ознак романо-германської та англо-саксонської системи права.
3. Розкрийте зміст понять: «правова система», «правова сім'я», «система права», «традиція права».
4. Напишіть основні ознаки континентальної системи права.
5. В яких значеннях може застосовуватись термін «цивільне право»?
6. Як ви розумієте термін «приватне право»? Обґрунтуйте свою відповідь.
7. Цивільно-правові системи сучасності.
8. Вкажіть, які із запропонованих принципів закріплені ЦК України:
 - диспозитивність сторін;
 - вільне волевиявлення;
 - свобода договору;
 - неприпустимість свавільного втручання у сферу особистого життя;
 - рівність учасників цивільних правовідносин;
 - неприпустимість позбавлення права власності, крім випадків, встановлених Конституцією України та законом;
 - справедливість, добросовісність та розумність;
 - свобода підприємницької діяльності, яка не заборонена законом;
 - ініціативність сторін;
 - судовий захист цивільного права та інтересу;
 - майнова самостійність учасників.
9. Відносини, що становлять предмет цивільного права – це:
 - майнові;
 - особисті немайнові;
 - відносини у сфері інтелектуальної власності;
 - майнові та особисті немайнові;
 - майнові, особисті немайнові та відносини у сфері інтелектуальної власності.
10. Вставте пропущене слово: «Цивільні відносини можуть регулюватися звичаєм, зокрема звичаєм _____ обороту»:
 - ділового;
 - торгівельного;
 - цивільного.
11. Основною функцією цивільного права є:
 - превентивна; • компенсаційна; • регулятивна; • охоронна; • репресивна.

Тема 2

Цивільне законодавство

1. Поняття цивільного законодавства. Співвідношення цивільного законодавства і цивільного права, їх спільні та відмінні ознаки.
2. Система цивільного законодавства. Поняття і види цивільно-правових нормативних актів. Джерела опублікування цивільно-правових нормативних актів.
3. Дія цивільного законодавства у часі, просторі і за коломосіб.
4. Договори як форма цивільного законодавства.
5. Звичаї. Взаємодія цивільного законодавства і нормморалі.
6. Міжнародні договори.
7. Застосування цивільного законодавства за аналогією.
8. Значення судової практики. Практика ЄСПЛ.

Практичні завдання:

1. Чи повністю поширюється цивільне законодавство на іноземних громадян. Чому?
2. Перерахуйте ознаки дії цивільного законодавства у часі. Поняття зворотньої сили закону.
3. Наведіть приклад аналогії закону та аналогії права.
4. Приведіть приклад судової справи, яка використовується як судовий прецедент в Україні.

Тема 3

Цивільне право як наука і навчальна дисципліна

1. Поняття та предмет науки цивільного права.
2. Методи дослідження науки цивільного права.
3. Система науки цивільного права.
4. Наука цивільного права та інші юридичні науки.
5. Значення та перспективи розвитку науки цивільного права.
6. Цивільне право як навчальна дисципліна.

Практичні завдання:

1. Дайте визначення термінів «наука» та «навчальна дисципліна».
2. Перерахуйте ознаки науки цивільного права.
3. Що таке цивілістика?
4. Значення доктрини цивільного права.
5. Сучасна вітчизняна цивілістика: наукові центри, напрями, тенденції.

Тема 4

Цивільні правовідносини. Підстави виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин

1. Поняття та особливості цивільних правовідносин.
2. Суб'єкти та об'єкти цивільних правовідносин.
3. Зміст цивільних правовідносин.
4. Види цивільно-правових відносин.
5. Поняття підстави виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин. Поняття юридичного факту.
6. Класифікація юридичних фактів.

Практичні завдання:

1. Наведіть приклад абсолютних та відносних правовідносин та дайте їм визначення.
2. Зробіть схему суб'єктів та об'єктів цивільних правовідносин.

3. Намалюйте блок–схему видів цивільних правовідносин.
4. Поясніть різницю між поняттями «складний юридичний факт» і «фактичний склад».
5. Що таке правова презумпція. Юридичний факт. Юридична фікція.
6. Зробіть схему видів юридичних фактів в цивільному праві.

Тема 5

Фізичні особи як суб'єкти цивільного права

1. Поняття «фізична особа».
2. Правоздатність фізичних осіб. Дієздатність фізичних осіб. Ім'я фізичної особи. Місце проживання фізичної особи.
3. Обмеження дієздатності фізичної особи.
4. Визнання фізичної особи недієздатною.
5. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою
6. Оголошення фізичної особи померлою.
7. Акти цивільного стану.
8. Фізична особа як підприємець.

Практичні завдання:

1. Розкрийте значення термінів: «деліктоздатність», «трансдієздатність», «тестаментоздатність», «правочиноздатність».
2. Можливість поводитися певним чином + можливість вимагати певної поведінки + можливість звернутися до суду за захистом порушеного права = :
 - правоздатність;
 - дієздатність;
 - суб'єктивне право;
 - правосуб'єктність.
3. Дієздатність не може бути:
 - мінімальною;
 - неповною;
 - повною;
 - частковою.
4. Визначте різновид дієздатності у нижченаведених ситуаціях. Свою відповідь обґрунтуйте:

Ситуація 1. Андрій, якому нещодавно виповнилося 14 років, на зароблені ним гроші купив велосипед.

Ситуація 2. 15-річна Ганна, яка навчалася у педучилищі та отримувала стипендію, заплатила за розбите нею вікно у цьому навчальному закладі.

Ситуація 3. 79-річний Остап Іванович склав заповіт на користь своєї доньки.

Ситуація 4. Олена за дорученням Ірини отримала її зарплатню.

Ситуація 5. Приватний підприємець Ігор С. уклав договір поставки із пивзаводом.
5. Визначте особливості змісту правоздатності іноземців та осіб без громадянства.
6. Які критерії дрібного побутового правочину?
7. Як визначається місце проживання фізичної особи і яке це має правове значення?
8. Чи є тотожними терміни: «місце проживання» і «місце реєстрації» фізичної особи?
9. Чим відрізняється оголошення фізичної особи померлою від встановлення факту смерті фізичної особи?

Тема 6 Опіка та піклування

1. Поняття і значення опіки і піклування.
2. Органи опіки і піклування.
3. Порядок встановлення опіки і піклування.
4. Призначення опікунів і піклувальників.
5. Права та обов'язки опікунів і піклувальників.
6. Звільнення опікунів і піклувальників від їх обов'язків.
7. Припинення опіки та піклування.

Практичні завдання:

1. Яка система органів опіки та піклування.
2. В хронологічному порядку охарактеризуйте порядок призначення та звільнення опікунів та піклувальників.
3. Назвіть відмінності:
Між обмеженням правоздатності і обмеженням дієздатності.
Між цивільною правоздатністю і цивільною дієздатністю.
Між неповною дієздатністю і обмеженою дієздатністю.
Між визнанням фізичної особи безвісно відсутньою та оголошенням фізичної особи померлою.
Між оголошення фізичної особи померлою та фактичною смертю.
Між піклувальником та помічником дієздатної особи.
4. З якою метою запроваджені цивільно-правові інститути опіки та піклування?
5. Назвіть випадки встановлення опіки та піклування судом.

Тема 7 Юридичні особи

1. Теорії юридичної особи.
2. Поняття та ознаки юридичної особи. Цивільна правосуб'єктність юридичної особи.
3. Види юридичних осіб. Товариства та установи.
4. Підприємницькі товариства.
5. Непідприємницькі юридичні особи.
6. Філії та представництва юридичних осіб.
7. Способи створення юридичних осіб. Порядок державної реєстрації юридичних осіб.
8. Припинення діяльності юридичних осіб внаслідок передання всього свого майна, прав та обов'язків іншим юридичним особам – правонаступникам.
9. Ліквідація юридичних осіб.

Практичні завдання:

1. Що таке установчий акт; статут; засновницький договір.
2. Який розмір статутного фонду командитного товариства та товариства з обмеженою відповідальністю.
3. Поясніть різницю між поняттями: «юридична адреса» і «місцезнаходження» юридичної особи.
4. Що таке підприємство, установа, організація?
5. Який розмір статутного фонду акціонерного товариства.
6. Закінчіть фразу: «Непідприємницькі товариства, як і підприємницькі, можуть у передбачених законом випадках здійснювати підприємницьку діяльність і отримувати прибуток, але навідрізу від підприємницьких вони не можуть розподіляти...».

7. Вставте пропущені слова: «Якщо засновницьким договором, статутом юридичної особи визначений вичерпний перелік можливих видів діяльності - вона наділена..., виходити за межі якої неприпустимо».
8. Цивільна правоздатність юридичної особи може бути обмежена, по-перше, статутом, по-друге, судом, а чим по-третє?
9. Корпоративний договір: поняття та значення.
10. Що зайве і чому: поділ, приєднання, виділ?
11. Це право учасника товариства носить одночасно майновий і немайновий характер. Назвіть його і поясніть.
12. Назвіть відмінності:
 - Між філією та представництвом.
 - Між акціонерним товариством та товариством з обмеженою відповідальністю.
 - Між повним товариством та товариством з додатковою відповідальністю.
 - Між виробничим кооперативом та господарським товариством.
13. Назвіть організаційно-правові форми юридичних осіб.
14. Який порядок утворення юридичних осіб публічного права та юридичних осіб приватного права?
15. Чи є тотожними терміни «правоздатність юридичної особи» і «дієздатність юридичної особи»?
16. Розкрийте зміст правоздатності юридичних осіб. В чому полягає загальна правоздатність юридичних осіб? В чому схожість та відмінність правоздатності юридичних осіб та правоздатності фізичних осіб?
17. Порядок реєстрації юридичних осіб та суб'єктів підприємницької діяльності.
18. Назвіть способи утворення юридичних осіб.

Тема 8

Держава, Автономна Республіка Крим і територіальні громади як суб'єкти цивільного права

1. Загальні засади участі держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних відносинах.
2. Цивільна правоздатність держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних відносинах.
3. Реалізація цивільної дієздатності держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних відносинах.
4. Відповідальність за зобов'язаннями держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад.

Практичні завдання:

1. Яке майно може переходити у власність держави?
2. Чи можуть фізичні особи бути представниками держави Україна, Автономної Республіки Крим і територіальних громад? Якщо так, то в яких випадках і на основі якого документа?
3. Які способи набуття права власності притаманні лише державі?
4. До якої форми власності належить власність Автономної Республіки Крим?
5. Як ви розумієте термін «державна скарбниця»?
6. Чи може держава виступати в якості боржника?
7. В які цивільні відносини можуть вступати територіальні громади?
8. В чому виражається особливе місце держави Україна серед суб'єктів цивільного права?
9. В особі яких органів держава Україна може виступати як суб'єкт цивільного права?

10. Дайте визначення територіальній громаді.

Тема 9 Об'єкти цивільних прав

1. Поняття та види об'єктів цивільних прав.
2. Речі як об'єкти цивільних прав.
3. Майнові права як об'єкти цивільних прав.
4. Гроші, валютні цінності папери як об'єкти цивільних прав.

5. Цінні папери як об'єкти цивільних прав.
6. Дії, послуги та зобов'язальні вимоги як об'єкти цивільних прав.
7. Результати інтелектуальної, творчої діяльності як об'єкти цивільних прав.
8. Інформація як об'єкт цивільних прав.
9. Особисті немайнові блага як об'єкти цивільних прав. Поняття, види та їх захист.
10. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи.
11. Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи.
12. Інші об'єкти цивільних прав (тварини, майно, підприємства).

Практичні завдання:

1. Об'єктами цивільних прав є:
 - матеріальні і нематеріальні блага;
 - речі, гроші, цінні папери, майно, майнові права, результати робіт, послуги, результати інтелектуальної, творчої діяльності, інформація;
 - цивільні правопорушення;
 - об'єкти, вилучені з цивільного обороту;
 - особисті немайнові блага;
 - інформація;
 - відшкодування збитків.
2. До об'єктів, обмежено оборотоздатних відносяться:
 - об'єкти, які належать лише певним учасникам цивільного обороту;
 - об'єкти, які належать всім учасникам цивільного обороту;
 - речі, визначені індивідуальними ознаками;
 - тварини;
 - об'єкти, придбання або відчуження яких може здійснюватися на підставі відповідного дозволу;
 - тютюнові вироби та алкогольні напої;
 - нерухоме майно;
 - бойова зброя;
 - мисливська та спортивна зброя.
3. Послуги можуть бути:
 - фактичні;
 - юридичні;
 - вольові;
 - змішані;
 - відокремлені від особи, яка їх надає;
 - нерозривно пов'язані з особою, яка їх надає;
 - родові;

- індивідуально визначені.
4. Споживною є річ, яка:
 - внаслідок одноразового її використання знищується або припиняє існувати у первісному вигляді;
 - призначена для одноразового використання;
 - призначена для неодноразового використання і зберігає при цьому первісний вигляд протягом тривалого часу;
 - наділена тільки властивими їй ознаками;
 - призначена для обслуговування іншої речі;
 - виконує роль загального еквіваленту.
 5. Гроші це:
 - грошові знаки у вигляді банкнот, казначейських білетів, монет;
 - документи встановленої форми з відповідними реквізитами;
 - види майна, що вважаються валютними цінностями;
 - законний платіжний засіб, обов'язковий до приймання за номінальною вартістю на всій території України;
 - грошова одиниця, яка виконує роль загального еквіваленту.
 6. Чи відноситься чек і коносамент до цінних паперів відповідно до Закону України «Про цінні папери і фондовий біржу»?
 7. Які види облігацій ви знаєте?
 8. Назвіть особливі об'єкти цивільних прав.
 9. Назвіть об'єкти цивільних прав, щодо яких встановлюються спеціальні правила оборотоздатності.
 10. Які існують теорії юридичної природи грошей?
 11. Які суб'єкти можуть випускати (видавати) цінні папери?
 12. Що таке зміст особистих немайнових прав?
 13. Які засоби захисту особистих немайнових прав передбачені цивільним законодавством?
 14. Що таке право на життя та право на охорону здоров'я?
 15. Яким чином визначається право на свободу та особисту недоторканість?
 16. В чому суть права на сім'ю, опіку та піклування?
 17. Який зміст права на ім'я?
 18. Що таке честь, гідність та репутація?
 19. В чому полягає сутність активної та пасивної евтаназії?
 20. Дайте визначення терміна «стерилізація».
 21. Назвіть перелік обставин, за яких може бути проведене штучне переривання вагітності від дванадцяти до двадцяти восьми тижнів.
 22. Розмежуйте поняття «смерть особи», «оголошення фізичної особи померлою», «встановлення факту смерті особи».
 23. Виконання яких умов є обов'язковими при штучному заплідненні та імплантації ембріона в організм жінки?
 24. Назвіть складові права на таємницю про стан здоров'я.
 25. Дайте визначення терміна «трансплантація».
 26. Які сторони виділяють при трансплантації?
 27. Назвіть відмінності:
 - Між особистими немайновими правами фізичної особи та майновими правами фізичної особи.
 - Між правом на відповідь і правом на спростування інформації у випадку поширення недостовірної інформації.

- Між спростуванням недостовірної інформації та визнанням інформації такою, що не відповідає дійсності.
 - Між заборонаю поширення інформації, якою порушуються особисті немайнові права та спростуванням недостовірної інформації.
 - Між честю та діловою репутацією.
28. Закінчіть фразу: «Здійснення особистих немайнових прав - це одна із стадій їх реалізації, під час якої фізична особа, вчиняю чи юридичне значимі діяння безпосередньо або через інших осіб трансформує об'єктивно існуюче право у вигляді норми права в право суб'єктивне...».
29. Знайдіть помилку у тексті: «Якщо особисте немайнове право, встановлене у Конституції, згодом відтворене в законі, то воно може бути обмежене у випадках, які визначені у відповідному законі».
30. Знайдіть помилку у тексті: «Перелік особистих немайнових прав, які встановлені законодавством України, є невичерпним».
31. Загальні способи захисту цивільних прав можна застосувати щодо захисту особистих немайнових прав з урахуванням, по-перше, специфіки відповідного права, по-друге, способів його порушення, а що по-третє?
32. Що зайве і чому: відновлення порушеного особистого немайнового права; можливість вимагати виправлення імені у випадку його порушення; спростування недостовірної інформації.
33. Якщо мати на увазі способи захисту порушених прав, то що єднає загрозу порушення права, оспорювання права та невизнання права?
34. У ч. III ст. 277 ЦК міститься правова норма про те, що вважається, що негативна інформація, поширена про особу, є недостовірною. Це положення можна вважати презумпцією. Презумпцією чого?

Тема 10

Здійснення та захист цивільних прав

1. Здійснення цивільних прав.
2. Межі здійснення цивільних прав. Зловживання правом.
3. Загальні положення про захист цивільних прав та інтересів.
4. Захист цивільних прав та інтересів судом.
5. Захист цивільних прав та інтересів в адміністративному порядку.
6. Захист цивільних прав нотаріусом.
7. Самозахист цивільних прав.

Практичні завдання:

1. Чи тотожними є поняття «законний інтерес» та «охоронюваний законом інтерес»?
2. Що таке виконавчий напис нотаріуса? В яких випадках він застосовується?
3. Наведіть приклади самозахисту в цивільному праві.
4. Яка відмінність між зловживанням правом і порушенням права?
5. Що таке «шикана»?

Тема 11

Правочини

1. Поняття та умови чинності правочинів.
2. Види правочинів.
3. Форма правочинів.
5. Тлумачення змісту правочину.
6. Відмова від правочину.
7. Недійсність правочинів. Правові наслідки недійсності правочину.

8. Правочини з дефектами суб'єктного складу.
9. Правочини з дефектами волі.
10. Правочини з дефектами форми.
11. Правочини з дефектами змісту та порядку укладення правочину.

Практичні завдання:

1. Наведіть приклади нікчемних односторонніх правочинів, коли вони можуть бути визнані дійсними за рішенням суду.
2. Які обставини мають істотне значення для визнання правочину недійсним, який вчинено під впливом помилки? Наведіть приклади.
3. Наведіть приклади правочинів з відкладальною та скасувальною обставинами.
4. Знайдіть помилку у тексті: «Правочин може бути водночас і підставою припинення одних правовідносин та підставою виникнення або поновлення інших правових відносин».
5. Закінчіть фразу: «Для усних правочинів характерною рисою є збіг учасі двох стадій їх розвитку — виникнення і припинення...».
6. Що єднає правочин, який вчинено під впливом помилки, правочин, який вчинено під впливом обману, та правочин, який вчинено під впливом насильства?
7. Якщо правочин вчинено під впливом помилки, то суд, вирішуючи питання про те, чи є помилка істотною, має виходити з того, наскільки помилка є істотною взагалі.
8. Який правочин зайвий і чому, якщо виходити із визнання їх недійсності: правочин, укладений юридичною особою, яка не мала права його вчиняти, правочин, укладений під впливом помилки, правочин, укладений під впливом обману?
9. Назвіть відмінності:
 - Між правочином та іншими юридичними фактами.
 - Між правочином, вчиненим під впливом помилки та правочином, вчиненим під впливом обману.
 - Між законним представництвом, договірним та комерційним представництвом.

Тема 12

Строки і терміни. Позовна давність

1. Поняття та значення строків (термінів) у цивільному праві.
2. Види цивільно-правових строків і термінів.
3. Поняття та види позовної давності.
4. Перебіг позовної давності.

Практичні завдання:

1. Назвіть вимоги, на які позовна давність не поширюється.
2. До вимог про спростування недостовірної інформації, поміщеної у ЗМІ, застосовується позовна давність в:
 - 1 рік
 - 3 роки
 - 5 років
 - 10 років.
3. Знайдіть чотири основних відмінності між строком і терміном.
4. Складіть таблицю «Види строків і термінів в цивільному праві».
5. Складіть таблицю «Види позовної давності».
6. Наведіть приклади обставин, що є підставами зупинення перебігу позовної давності.
7. Наведіть приклади вимог, на які не поширюється позовна давність.

8. В чому полягає особливість початку перебігу позовної давності по безстрокових зобов'язаннях?
9. Чим відрізняються імперативні строки від диспозитивних? Який з цих видів строків є більш поширеним у цивільному праві?
10. Поняття і значення претензійних строків.
11. Поняття і значення гарантійних строків.
12. Який державний орган встановлює гарантійний строк на сезонні товари?
13. Які наслідки зупинення та переривання позовної давності?

Тема 13

Представництво

1. Поняття представництва.
2. Підстави виникнення та види представництва.
3. Склад правовідносин представництва.
4. Передоручення.
5. Поняття і види довіреності.
6. Форма і строк довіреності.
7. Припинення довіреності.
8. Представництво з перевищенням повноважень.

Практичні завдання:

1. Знайдіть помилку у тексті: «Представництво, яке ґрунтується на довіреності, може здійснюватися за договором».
2. Що зайве і чому: генеральна, спеціальна, разова?
3. Що зайве і чому: закінчення строку довіреності, скасування довіреності особою, яка її видала, смерть особи, яка видала довіреність.
4. Закінчіть фразу: «Скасування довіреності має юридичне значення для представника і третіх осіб тільки в тому випадку, якщо...»

Тема 14

Загальна характеристика права власності. Право приватної власності фізичних осіб

1. Поняття власності і права власності.
2. Зміст права власності.
3. Здійснення права власності.
4. Способи набуття права власності.
5. Припинення права власності.
6. Загальна характеристика права приватної власності фізичних осіб.
7. Умови виникнення і припинення права приватної власності фізичних осіб.
8. Здійснення фізичними особами права приватної власності.

Практичні завдання:

1. Розкрийте значення поняття: „рід приватного права”.
2. Що таке первинні підстави виникнення права власності?
3. У чому специфіка похідних підстав виникнення права власності?
4. Як визначається момент набуття права власності за договором?
5. У чому різниця між знахідкою і скарбом?
6. Що таке набувальна давність і яке її значення та її специфіка по відношенню до позовної давності?
7. Ризик випадкового знищення та випадкового пошкодження майна.

8. Яка з трьох правомочностей права власності є більш об'ємною за своїм змістом? Обґрунтуйте свою відповідь.
9. Чим відрізняється право повного господарського відання від права оперативного управління?
10. Власник може визначити юридичну долю речі трьома шляхами: перший - передача права власності на річ іншій особі, другий - передача речі у користування іншій особі. А який третій?
11. Знайдіть помилку у тексті: «Право власності вважається набутим правомірно, якщо інше прямо не впливає із закону або законність набуття права власності встановлена судом».
12. Що зайве і чому: набуття права власності на новостворену річ, купівля-продаж, привласнення загальнодоступних дарів природи?
13. Якщо володіння є незаконним недобросовісним, то такий володілець не має права відчужувати цю річ, хоча...
14. Цей інститут, який було введено у цивільне та земельне право, має своєю метою надати існуючим фактичним відносинам юридичного значення. Назвіть його.
15. Що зайве і чому: продаж власником речі, руйнування речі, відмова власника від права власності на річ?

Тема 15

Право приватної власності юридичних осіб

1. Загальна характеристика права приватної власності юридичних осіб.
2. Право власності кооперативів.
3. Право власності господарських товариств.
4. Право власності господарських об'єднань.
5. Право власності некомерційних юридичних осіб.

Практичні завдання:

1. Чим відрізняється право повного господарського відання від права оперативного управління?
2. Зробіть блок-схему основних ознак права власності кооперативів, господарських товариств, господарських об'єднань, громадських об'єднань.
3. Які особливості набуття, здійснення та припинення права власності у господарських об'єднаннях?

Тема 16

Право державної та комунальної власності

1. Право державної власності.
2. Право комунальної власності.
3. Правовий режим майна державних підприємств.
4. Правовий режим майна комунальних підприємств.

Практичні завдання:

1. Визначте правовий режим майна державного підприємства.
2. Які особливості правового режиму майна комунального підприємства?
3. Що спільного та відмінного між: припиненням права власності на майно, яке за законом не може належати певній особі, викупом пам'яток історії та культури, реквізицією, конфіскацією, викупом земельних ділянок приватної власності для суспільних потреб та з мотивів суспільної необхідності?

Тема 17

Право спільної власності. Речові права на чуже майно

1. Поняття і види права спільної власності.

2. Право спільної часткової власності.
3. Право спільної сумісної власності.
4. Загальна характеристика речових прав на чуже майно.
5. Право володіння чужим майном.
6. Право обмеженого користування чужим майном (сервітут).
7. Право користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис).
8. Право користування чужою земельною ділянкою для забудови (суперфіцій).

Практичні завдання:

1. Чи є право спільної власності одним із способів обмеження прав власника?
2. Які є види права спільної власності?
3. Які підстави виникнення права спільної власності?
4. Який порядок визначення часток у праві спільної часткової власності?
5. Які особливості здійснення права спільної часткової власності?
6. Яким чином відбувається розпорядження часткою у праві спільної часткової власності?
8. У якому порядку відбувається здійснення права спільної сумісної власності?
9. У якому порядку відбувається поділ майна, що є у спільній сумісній власності?
10. Розкрийте значення термінів: «реквізиція» і «конфіскація».
11. Розкрийте значення термінів: «сервітут», «емфітевзис» і «суперфіцій».
12. В чому різниця між речовим та зобов'язальним правом?
13. Що таке абсолютні та відносні права?
14. Чому право власності є найбільш повне речове право?
15. Які види речових прав?
16. В чому специфіка захисту речових прав?
17. Чому радянський законодавець відмовився від терміну «речове право»?

Тема 18

Захист права власності

1. Засади захисту права власності.
2. Система цивільно-правових засобів захисту прав власності.
3. Віндикаційний позов.
4. Негаторний позов.
5. Визнання права власності.
6. Інші засоби захисту права власності.

Практичні завдання:

1. Захист права власності нотаріусом.
2. Самозахист права власності.
3. Яким чином відбувається захист титульного володільця?
4. Захист права власності на землю.
5. Захист права власності на житловий будинок.
6. Недійсність актів, що порушують право власності.
7. У чому різниця між захистом права власності та охороною права власності?
8. Який принцип рівних умов захисту всіх суб'єктів права власності?
9. Що лежить в основі класифікації засобів захисту права власності?
10. Що таке речовий позов у праві та його загальна характеристика.
11. Що таке віндикаційний позов та яка його загальна характеристика.
12. Які особливості витребування грошей та цінних паперів на пред'явника?
13. У чому суть негаторного позову та яка його загальна характеристика?

Тема 19

Право інтелектуальної власності

1. Поняття, суб'єкти та об'єкти права інтелектуальної власності.
2. Підстави виникнення права інтелектуальної власності.
3. Авторське право і суміжні права.
4. Патентне право.
5. Правове регулювання засобів індивідуалізації товарів і послуг.
6. Зміст права інтелектуальної власності.
7. Здійснення права інтелектуальної власності.
8. Захист права інтелектуальної власності.

Практичні завдання:

1. Складіть таблицю основних елементів авторського і суміжних прав.
2. Які особисті немайнові права на об'єкти інтелектуальної власності?
3. Які майнові права на об'єкти інтелектуальної власності?
4. Яким чином відбувається розпорядження правом на об'єкт інтелектуальної власності?
5. Що таке вільне використання майнових прав?
6. Яке визначення поняття права промислової власності?
7. Хто є суб'єктами права промислової власності?
8. Що виступає об'єктом права промислової власності?
9. Який строк охорони прав на об'єкти промислової власності?
10. Як визначається момент виникнення прав на об'єкти промислової власності?
11. Яким чином припиняється право на об'єкти промислової власності.
12. Хто виступає суб'єктом авторського права?
13. Які ознаки об'єктів авторського права?
14. Як визначається момент виникнення авторського права?
15. Який строк дій авторського права?
16. Як розуміти вільне використання об'єктів авторського права?
17. Хто може бути суб'єктами суміжних прав?
19. Які ознаки об'єктів суміжних прав?
20. Як визначається момент виникнення суміжних прав?
21. Який строк дій суміжних прав?

Тема 20

Загальні положення про зобов'язання

1. Поняття зобов'язань.
2. Види зобов'язань. Система зобов'язань.
3. Елементи зобов'язань.
4. Підстави виникнення зобов'язань.
5. Заміна осіб у зобов'язанні.
6. Зміна зобов'язань.
7. Припинення зобов'язань.
8. Виконання зобов'язань.

Практичні завдання:

1. Що таке цесія і делегація?
2. Що таке суброгація?
3. Що таке реституція?
4. Що таке новація та її відмінність від відступного?

Тема 21

Забезпечення виконання зобов'язань

1. Поняття і види забезпечення виконання зобов'язань.
2. Неустойка, її значення і види.
3. Застава. Предмет і види застави.
4. Зміст і форма договору застави.
6. Права і обов'язки заставодавця і заставодержателя.Порука.
7. Гарантія.
8. Притримання.
9. Завдаток.

Практичні завдання

1. Наведіть приклад відносин, забезпечених заставою.
2. Чим відрізняється завдаток від авансу?
3. Які переваги притримання для забезпечення виконання зобов'язання?
4. Чим відрізняється порука від гарантії?

Тема 22

Цивільно-правова відповідальність

1. Поняття та види цивільно-правової відповідальності.
2. Підстава цивільно-правової відповідальності.
3. Цивільно-правова відповідальність за невиконання зобов'язань.
4. Форми цивільно-правової відповідальності за невиконання зобов'язань.
5. Підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності.

Практичні завдання

1. Наведіть приклади настання цивільної відповідальності за невиконання зобов'язання.
2. Випадки звільнення від цивільно-правової відповідальності.
3. Що таке деліктна відповідальність?

Тема 23

Цивільно-правовий договір

1. Поняття та значення договору.
2. Види договорів.
3. Зміст договору.
4. Укладення договору.
5. Зміна і розірвання договору.

Практичні завдання

1. Складіть таблицю видів договорів.
2. Зобразіть схематично порядок укладення та розірвання договору.
3. Що таке оферта?
4. Які ви знаєте особливості акцепту?

Конституційне право

Варіант 1.

1. Заповніть порівняльну таблицю, у якій порівняйте депутатський запит та депутатське звернення. Складіть та надайте депутатський запит та депутатське звернення.

Критерій порівняння	Депутатський запит	Депутатське звернення

2. Задача 1.

Ректор державного інституту, зважаючи на скрутне становище та підвищення вартості комунальних послуг, видав наказ про скорочення аудиторного фонду на третину шляхом переведення студентів на двозмінну систему навчання для можливості здавати вивільнені приміщення у оренду осередкам політичних партій. Вільні приміщення взяв у оренду на п'ять років осередок однієї політичної партії, який прикрасив стенд у холі університету власною символікою та проводив агітаційну діяльність серед студентів інституту. Оцініть правомірність дій ректора та представників політичної партії. Які повноваження стосовно нерухомого майна має політична партія згідно чинного законодавства? Чи зміниться вирішення задачі, якщо замість політичної партії приміщення взяла в оренду на той самий строк приватна фірма по виробництву канцелярських товарів.

3. Задача 2.

Проаналізуйте, чи було у даній ситуації порушення норм Європейської конвенції з прав людини та/чи інших міжнародних документів. Наведіть свої аргументи, які саме статті відповідних міжнародних документів було порушено та чи можливо звернення до міжнародних органів за захистом прав особи, інтереси якої було порушено. Якщо так, поясніть, які саме порушення можуть бути зафіксовані та яка процедура розгляду даної справи у відповідному міжнародному органі. Складіть та надайте 7-8 документів на підтвердження своєї думки, у тому числі скаргу до Європейського суду з прав людини.

Пан Д. народився в 1959 році і проживає у місті Харків. Будучи на той момент безробітним, у вересні 2019 року заявник звернувся в Харківський міський центр зайнятості (далі - центр зайнятості) з проханням знайти йому підходящу роботу.

2 вересня 2019 року центр зайнятості видав заявнику направлення на працевлаштування в ТОВ «Весна» на посаду комірника. У той же день заявник прийшов з направленням на працевлаштування на вищевказане підприємство.

Представник відділу по роботі з кадрами ТОВ «Весна», не задавши заявнику жодних питань щодо стажу його попередньої роботи і не переглянувши його трудову книжку, прийняла рішення про відмову у працевлаштуванні. При цьому, в направлення на працевлаштування була внесена наступний запис: кандидатура не відповідає вимогам - обмеження за віком до 30 років.

Варіант 2.

1. Заповніть порівняльну таблицю, у якій перерахуйте основні відмінності мажоритарної, пропорційної та змішаної виборчих систем за сформульованими Вами критеріями. Охарактеризуйте виборчу систему України.

Критерій порівняння	Мажоритарна	Пропорційна	Змішана

2. Задача 1.

Громадянин Молдови Самойлов, який постійно проживав на законних підставах на території України протягом останніх шести років, вирішив набути українського громадянства. Для цього ним було подано всі документи, які підтверджували виконання ним всіх вимог щодо прийняття в громадянство, встановлених законом, окрім вимоги володіння державною мовою або її розуміння в обсязі, достатньому для спілкування. Протягом наступних трьох місяців Указом Президента України Самойлова було прийнято до громадянства України.

Проаналізуйте, за яких обставин Самойлова можна прийняти до громадянства України без виконання вищевказаної вимоги, встановленої законом. Складіть та додайте відповідну заяву про прийняття до громадянства України та Указ Президента України.

3. Задача 2.

Проаналізуйте, чи було у даній ситуації порушення норм Європейської конвенції з прав людини та/чи інших міжнародних документів. Наведіть свої аргументи, які саме статті відповідних міжнародних документів було порушено та чи можливо звернення до міжнародних органів за захистом прав особи, інтереси якої було порушено. Якщо так, поясніть, які саме порушення можуть бути зафіксовані та яка процедура розгляду даної справи у відповідному міжнародному органі. Складіть та надайте 7-8 документів на підтвердження своєї думки, у тому числі скаргу до Європейського суду з прав людини.

Журналіст А. у своїй аналітичній статті у ЗМІ процитував висловлювання політика, зокрема, стосовно необхідності підвищення вікового цензу на отримання дозволу на користування вогнепальною зброєю. Після виходу у світ газети політик В. подав до відповідного суду позов, в якому вказав, що цитата була спотворена та перекручена, чим порушено його право на ділову репутацію і вимагав виплатити йому 10 тисяч гривень моральної шкоди. Газета проти позову заперечувала.

Варіант 3.

1. Складіть порівняльну таблицю, де вкажіть схожі та відмінні риси конституційного подання, конституційного звернення та конституційної скарги до Конституційного Суду України. Складіть та надайте проекти конституційного подання, конституційного звернення та конституційної скарги.

2. Задача 1.

Громадянин Молдови прибув до України для вступу на навчання до одного з Одеських національних університетів. Під час надання ним необхідних для вступу документів член приймальної комісії повідомив абітурієнту, що він може складати вступні іспити лише на відділення, навчання на яких здійснюється на контрактній основі.

Чи не порушено у даному разі університетом конституційний принцип, відповідно до якого іноземці, які перебувають на законних підставах в Україні користуються тими ж правами та несуть ті ж обов'язки, що й громадяни України? Відповідь обґрунтуйте.

3. Задача 2.

Проаналізуйте, чи було у даній ситуації порушення норм Європейської конвенції з прав людини та/чи інших міжнародних документів. Наведіть свої аргументи, які саме статті відповідних міжнародних документів було порушено та чи можливо звернення до міжнародних органів за захистом прав особи, інтереси якої було порушено. Якщо так, поясніть, які саме порушення можуть бути зафіксовані та яка процедура розгляду даної справи у відповідному міжнародному органі. Складіть та надайте 7-8 документів на підтвердження своєї думки, у тому числі скаргу до Європейського суду з прав людини.

Син заявниці С. загинув у дорожньо-транспортній пригоді. Кримінальна справа була порушена лише на 10 день після випадку і розслідування не проводилося. Розслідування по справі тривало майже 3 роки.

Мати С. за час розслідування кримінальної справи з багато чисельними скаргами на дії слідства зверталась до посадових осіб міліції та прокуратури різних рівнів. Їй не повідомляли про рішення щодо визнання її потерпілою, не повідомляли про закриття кримінальної справи, а також не надавали жодної можливості ознайомитися з матеріалами розслідування. Про закриття кримінальної справи заявниця кожного разу дізнавалася від вищого органу прокуратури.

Слідство проводилося неналежно, з великим затримками у часі та з численними порушеннями національного законодавства. Наприклад, у справі відсутні результати експертизи на вміст алкоголю в крові водія, що збив її сина, хоча вони є важливими для розслідування. У наслідок повільного розслідування певні слідчі дії не були проведені, а певні були проведені із запізненням.

Варіант 4

1. Дайте визначення поняття законодавчого процесу. Назвіть та охарактеризуйте стадії законодавчого процесу. Надайте проект закону України та всі необхідні супроводжувальні документи до нього.

2. Задача 1.

Конституційний Суд України за результатом розгляду справи за конституційним поданням Президента України щодо конституційності окремих положень Закону України «Про вибори народних депутатів України» прийняв рішення про їх невідповідність Конституції України. Дане рішення було прийнято п'ятнадцятьма суддями. Троє суддів проголосували проти його прийняття, втім не виклали аргументи своїх позицій в Окремих думках суддів Конституційного Суду України. по закінченню голосування голова Конституційного Суду України звернувся до суддів, які проголосували проти прийняття вищезазначеного рішення, з проханням щонайшвидше надати йому їх Окремі думки з цього рішення Суду.

Чи зобов'язанні судді Конституційного Суду України, які проголосували проти рішення Суду викласти позиції з цього приводу в окремих думках суддів Конституційного Суду України? Складіть та надайте проект окремої думки судді Конституційного Суду України.

3. Задача 2.

Проаналізуйте, чи було у даній ситуації порушення норм Європейської конвенції з прав людини та/чи інших міжнародних документів. Наведіть свої аргументи, які саме статті

відповідних міжнародних документів було порушено та чи можливо звернення до міжнародних органів за захистом прав особи, інтереси якої було порушено. Якщо так, поясніть, які саме порушення можуть бути зафіксовані та яка процедура розгляду даної справи у відповідному міжнародному органі. Складіть та надайте 7-8 документів на підтвердження своєї думки, у тому числі скаргу до Європейського суду з прав людини.

Заявники І. та В. знайомі з 2005 року. У них були дружні й близькі відносини, які не перервалися після того, як І. був направлений для відбування покарання.

У 2016 році І. та В. прийняли рішення вступити в шлюб, і звернулися з відповідною заявою до адміністрації колонії. Керівництво колонії відмовило у задоволенні такого прохання.

Заявники зверталися із заявами до Міністерства Юстиції України, Уповноваженого Верховної Ради з прав людини, Державного Департаменту з питань виконання покарань, відділу реєстрації актів цивільного стану та отримували вмотивовану відповідь про те, що існує проблема реалізації деякими особами, які відбувають покарання у виправних установах, свого права на шлюб.

Варіант 5.

1. *Проаналізуйте текст Конституції України, Регламенту Верховної Ради України, інші нормативно-правові акти та складіть вичерпний перелік актів, які має право видавати Верховна Рада України. Детально охарактеризуйте кожен вид акту та надайте його правові характеристики.*

2. Задача 1.

Члени дільничної виборчої комісії разом з уповноваженими особами політичних партій прибули до будинку де мешкав Петренко, який через стан здоров'я не мав змоги самостійно прийти на виборчу дільницю. Виборець, зустрівши вище зазначених осіб, дозволив пройти до свого помешкання для проведення голосування лише членам дільничної виборчої комісії, які й забезпечили його голосування. Свій вчинок Петренко аргументував конституційною гарантією недоторканості житла. Уповноважені особи політичних партій з приводу цього інциденту звернулися до суду щодо бездіяльності членів дільничної виборчої комісії у цьому випадку.

Чи обґрунтованим є вищезазначене звернення з позовом до суду? Складіть проект відповідного позову та рішення суду.

3. Задача 2.

Проаналізуйте, чи було у даній ситуації порушення норм Європейської конвенції з прав людини та/чи інших міжнародних документів. Наведіть свої аргументи, які саме статті відповідних міжнародних документів було порушено та чи можливо звернення до міжнародних органів за захистом прав особи, інтереси якої було порушено. Якщо так, поясніть, які саме порушення можуть бути зафіксовані та яка процедура розгляду даної справи у відповідному міжнародному органі. Складіть та надайте 7-8 документів на підтвердження своєї думки, у тому числі скаргу до Європейського суду з прав людини.

У 1998 році заявниця Д. отримала ордер на квартиру та вселилася в неї. З 2005 року в родині заявниці Д. почалися проблеми зі здоров'ям - її дочці зробили операцію на грудях - видалили пухлину, у чоловіка заявниці з'явилася кіста в горлі, почалися проблеми з легенями, а у самої заявниці почалася алергія на медикаменти, стала йти кров з носа. З січня 2006 року вона стала інвалідом 3-ї групи.

У 2018 році заявниця звернулася до суду з позовом, крім інших, до міського виконавчого комітету, в якому просила визнати квартиру, в якій проживала її родина

непридатною для проживання. Вона також вимагала виділення іншої квартири та відшкодування моральної шкоди за завдані їй та її родині шкоди здоров'ю.

1 грудня 2018 року районний суд відмовив заявниці у задоволенні її вимог. Це рішення районного суду заявниця оскаржила до апеляційного суду, посилаючись на неповне дослідження матеріалів справи, а також на ігнорування деяких медичних висновків. Апеляційний та касаційний суди відхилили відповідні скарги заявниці.

Варіант 6.

1. Проаналізуйте текст Конституції України, Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні”, Статут територіальної громади, інші спеціальні нормативно-правові акти та складіть вичерпний перелік актів, які має право видавати Ізмаїльська міська рада. Детально охарактеризуйте кожен вид акту та надайте його правові характеристики. Складіть та додайте зразки таких актів.

2. Задача 1.

Слідчим Одеської міської прокуратури 5 вересня була винесена постанова про порушення кримінальної справи щодо народного депутата України Савченка. 6 вересня Президент України своїм указом достроково припинив повноваження Верховної Ради України та призначив позачергові парламентські вибори. Слідчий зважаючи на цей факт вирішив, що оскільки повноваження народного депутата України також припинено і почав проводити щодо нього досудове розслідування на загальних підставах. Наскільки юридично вірними є процесуальні дії слідчого за даних обставин?

Задача 2.

Проаналізуйте, чи було у даній ситуації порушення норм Європейської конвенції з прав людини та/чи інших міжнародних документів. Наведіть свої аргументи, які саме статті відповідних міжнародних документів було порушено та чи можливо звернення до міжнародних органів за захистом прав особи, інтереси якої було порушено. Якщо так, поясніть, які саме порушення можуть бути зафіксовані та яка процедура розгляду даної справи у відповідному міжнародному органі. Складіть та надайте 7-8 документів на підтвердження своєї думки, у тому числі скаргу до Європейського суду з прав людини.

У січні 2018 року громадянка П., яка має загальний педагогічний стаж понад 20 років і все своє життя працювала в середній спеціалізованій школі № 5 звернулася до Київського районного суду міста Сваліява з позовом про стягнення з Управління освіти Сваліявської міської ради надбавки за вислугу років, а також допомоги на оздоровлення в розмірі 4 500 гривень. Рішенням суду їй присуджена грошова сума у розмірі 4 865 гривень 14 копійок.

Проте, це судове рішення не було виконане. Більш того, державні органи, які здійснюють виконання судових рішень, взагалі відмовилися його виконувати, закрили виконавче провадження й повернули виконавчий лист П.

1 грудня 2018 року виконавчий лист був повернений П. із причин відсутності коштів на рахунку боржника.

Варіант 7.

1. Дайте визначення поняття виборчого процесу. Назвіть та охарактеризуйте стадії виборчого процесу на прикладі виборів народних депутатів України.

2. Задача 1.

Верховна Рада України прийняла Постанову, якою звільнила від займаної посади з 1 вересня 2019 року міністра економіки України у зв'язку з поведінкою, яка несумісна з

діяльністю посадової особи. Міністр відмовився звільнити робоче місце та подав позов до суду, у якому посилався на недотримання норм Кодексу законів про працю України при його звільненні. Проаналізуйте ситуацію та наведіть аргументовану позицію суду з даного приводу. Складіть та надайте відповідну постанову, позов та рішення суду.

3. *Задача 2.*

Проаналізуйте, чи було у даній ситуації порушення норм Європейської конвенції з прав людини та/чи інших міжнародних документів. Наведіть свої аргументи, які саме статті відповідних міжнародних документів було порушено та чи можливо звернення до міжнародних органів за захистом прав особи, інтереси якої було порушено. Якщо так, поясніть, які саме порушення можуть бути зафіксовані та яка процедура розгляду даної справи у відповідному міжнародному органі. Складіть та надайте 6-7 документів на підтвердження своєї думки, у тому числі скаргу до Європейського суду з прав людини.

I. в інтерв'ю ЗМІ дозволила собі такий вислів: "Не дозволяють ні рибу ловити , ні купатися і взагалі сказали, якщо загородив ліс, то з дітьми не можна буде ходити". Зазначена фраза була розміщена в сюжеті ЗМІ " Чи законно рубаять дерева у Н-ському районі?", В якому, крім іншого, розповідалося про II.

II. звернувся до районного суду з позовом до I., в якому вимагав стягнути моральну шкоду та розмістити спростування на телеканалах, яке, на його думку, транслювали сюжет.

Варіант 8.

1. Визначте види актів реагування, які приймаються Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини, Рахунковою палатою, Антимонопольним комітетом України та органами прокуратури. Дайте їх характеристику. Завдання виконується у формі таблиці.

2. Задача 1

Прем'єр-міністр України звернувся з поданням до Верховної Ради України про звільнення Ткаченка з посади Міністра внутрішніх справ, яке було аргументоване неодноразовим порушенням ним урядової дисципліни. Верховна Рада України звільнила Ткаченка із займаної ним посади. останній не погодився зі своїм звільненням, оскільки при цьому не було дотримано норм Кодексу законів України про працю та з'явився з відповідним позовом до суду.

Як Ви вважаєте, яке повинен прийняти рішення суд виходячи з вищенаведених фактів та обставин? Складіть проект відповідного позову та рішення суду.

3. Задача 2.

Проаналізуйте, чи було у даній ситуації порушення норм Європейської конвенції з прав людини та/чи інших міжнародних документів. Наведіть свої аргументи, які саме статті відповідних міжнародних документів було порушено та чи можливо звернення до міжнародних органів за захистом прав особи, інтереси якої було порушено. Якщо так, поясніть, які саме порушення можуть бути зафіксовані та яка процедура розгляду даної справи у відповідному міжнародному органі. Складіть та надайте 7-8 документів на підтвердження своєї думки, у тому числі скаргу до Європейського суду з прав людини.

До Вас звернулася дружина загиблого у робочий час. При цьому у зв'язку із секретністю роботи чоловіка їй відмовлено в ознайомленні з матеріалами розслідування. Вона оскаржила цю відмову у суді. Розгляд справи в першій інстанції переносився вже 12 разів з вини відповідача, який не з'являвся на засідання. Коли нарешті засідання відбулося, то

суд відмовив у задоволенні позову. Апеляційний та касаційний суди підтвердили це рішення.

Варіант 9.

1. Які види актів уповноважений приймати Президент України? Розкрийте порядок їх прийняття. Охарактеризуйте кожний з видів актів Президента України (у формі таблиці).

2. Задача 1.

Сто сімдесят народних депутатів України подали до Верховної Ради України проект закону України про внесення змін до Конституції України. Проектом насамперед передбачалося розширення прав і свобод людини та громадянина, що підлягають обмеженню, закріплених у ст. 64 Конституції України. Законопроект було направлено до Конституційного Суду України для отримання висновку щодо відповідності даного законопроекту вимогам ст.ст. 157 і 158 Конституції України.

Який висновок повинен ухвалити Конституційний Суд України виходячи з вищенаведених фактів? Складіть та надайте проект такого висновку.

3. Задача 2.

Проаналізуйте, чи було у даній ситуації порушення норм Європейської конвенції з прав людини та/чи інших міжнародних документів. Наведіть свої аргументи, які саме статті відповідних міжнародних документів було порушено та чи можливо звернення до міжнародних органів за захистом прав особи, інтереси якої було порушено. Якщо так, поясніть, які саме порушення можуть бути зафіксовані та яка процедура розгляду даної справи у відповідному міжнародному органі. Складіть та надайте 6-7 документів на підтвердження своєї думки, у тому числі скаргу до Європейського суду з прав людини.

Голова громадського об'єднання «Молодь» Ш. з колегами майже місяць пікетували Тендерну палату України (ТПУ). 1 серпня 2019 року під час чергового мітингу працівники міліції затримали заявника та протримали його у відділі протягом 5 діб.

Варіант 10.

1. Дайте поняття та охарактеризуйте предмет всеукраїнського референдуму. Розкрийте стадії референдумного процесу в Україні.

2. Задача 1.

Громадянин Росії С. незаконно перетнув кордон України та був затриманий працівниками митниці для дачі пояснень. У письмових поясненнях він звернувся до компетентних органів з проханням надати йому політичний притулок у зв'язку з тим, що він є особою, що постраждала від політичних переслідувань у Росії. Чи буде задоволено клопотання С.? Обґрунтуйте свою відповідь.

3. Задача 2.

Проаналізуйте, чи було у даній ситуації порушення норм Європейської конвенції з прав людини та/чи інших міжнародних документів. Наведіть свої аргументи, які саме статті відповідних міжнародних документів було порушено та чи можливо звернення до міжнародних органів за захистом прав особи, інтереси якої було порушено. Якщо так,

пояснить, які саме порушення можуть бути зафіксовані та яка процедура розгляду даної справи у відповідному міжнародному органі.

Громадянин України А. прийшов на виборчу дільницю у день виборів Президента України та не знайшов себе у списках виборців. Голова комісії пояснив йому, що це сталося оскільки А. лише 2 роки зареєстрований за даною адресою, а списки були скопійовані зі списків з минулих виборів.

Варіант 11.

1. *Дайте визначення та охарактеризуйте конституційну реформу, коли в останнє вносились зміни до Конституції України та стосовно яких питань. Складіть порівняльну таблицю, у якій порівняйте Конституції 1996 та 2019 р.*

2. *Задача 1.*

Верховна Рада України прийняла у третьому читанні Закон України «Про внесення змін до Конституції України», яким передбачається ліквідація Конституційного Суду України і передача його повноважень Верховному Суду України. Висновки Конституційного Суду щодо відповідності цього законопроекту статтям 157, 158 Конституції України отримані не були. Названий Закон направлено на підпис Президенту України, який застосував право вето щодо нього. Народні депутати України звернулися до адміністративного суду зі скаргою на дії Президента України, в якій просять визнати їх неконституційними та зобов'язати главу держави підписати Закон й оприлюднити його. Яким чином має бути вирішений цей спір? Які засоби охорони Конституції України можуть бути застосовані в цьому випадку?

3. *Задача 2.*

Проаналізуйте, чи було у даній ситуації порушення норм Європейської конвенції з прав людини та/чи інших міжнародних документів. Наведіть свої аргументи, які саме статті відповідних міжнародних документів було порушено та чи можливо звернення до міжнародних органів за захистом прав особи, інтереси якої було порушено. Якщо так, пояснить, які саме порушення можуть бути зафіксовані та яка процедура розгляду даної справи у відповідному міжнародному органі.

Громадянка М. позичила у приватної особи Б. гроші у розмірі 50 тис. грн. під заставу своєї двокімнатної квартири. У зв'язку з тим, що вона не повернула зазначену суму виконавча служба виставила її квартиру на аукціон, де її придбав Б. В результаті пані М. зі своїми трьома повнолітніми дітьми залишилась на вулиці.

Варіант 12.

1. *Охарактеризуйте систему судоустрою України, які повноваження має кожна судова ланка. Складіть позов до всіх судових інстанцій, посилаючись безпосередньо на порушення норм Конституції України.*

2. *Задача 1.*

На позачерговому з'їзді партії “Українська інтелігенція” ухвалено рішення про звільнення від обов'язків голови партії міністра оборони С. Це рішення С. оскаржив у районному суді, аргументуючи свої вимоги тим, що з'їзд був нелегітимним, оскільки в його проведенні не брали участі представники шести регіональних організацій, що є грубим порушенням ст. 6 Статуту партії. Ці факти підтвердилися в ході судового розгляду справи. Суд виніс постанову: визнати рішення з'їзду незаконним та поновити С. на посаді

голови партії. *На яких конституційно-правових засадах будуються взаємовідносини політичних партій і держави? Дайте правову оцінку постанові суду.*

3. *Задача 2.*

Проаналізуйте, чи було у даній ситуації порушення норм Європейської конвенції з прав людини та/чи інших міжнародних документів. Наведіть свої аргументи, які саме статті відповідних міжнародних документів було порушено та чи можливо звернення до міжнародних органів за захистом прав особи, інтереси якої було порушено. Якщо так, поясніть, які саме порушення можуть бути зафіксовані та яка процедура розгляду даної справи у відповідному міжнародному органі.

Відносно громадянки Р., яка забороняла своїм малолітнім дітям відвідувати загальноосвітню школу, обґрунтовуючи це своїми релігійними переконаннями, було подано позов до суду органами опіки. Суд виніс рішення що, забезпечення отримання середньої освіти є обов'язком батьків, а тому громадянка Р. має надати можливість свої дітям здобути таку освіту.